

ELS ESTEREOTIPS DE GÈNERE EN L'EXPRESSIÓ CORPORAL I LA DANSA

GENDER STEREOTYPES IN BODY EXPRESSION AND DANCE

TREBALL FINAL DE GRAU

Autora: Estel Garcia Carrasco

Directora: Raquel Font Lladó

Curs: 2023-2024

Grau en Mestre d'Educació Primària

Menció d'Educació Física

Facultat d'Educació i Psicologia

Universitat de Girona

AGRAÏMENTS

En primer lloc, agraeixo als alumnes de l'escola Jacint Verdaguer, així com a les tutores de 6è i al mestre d'Educació Física perquè sense ells aquest treball no hagués estat possible.

També a totes les persones que han respost els qüestionaris perquè cadascú m'ha ajudat a enriquir la investigació amb les seves aportacions.

Ahora vull donar les gràcies a la directora del meu treball que m'ha donat les pautes necessàries i sempre ha estat disposada a ajudar-me per a fer un estudi del qual em pugui sentir orgullosa.

Finalment, agraeixo a totes les persones properes que han estat al meu costat donant-me suport i animant-me al llarg de la meva trajectòria d'aprenentatge al grau, en especial a la meva mare.

ÍNDIX

1. RESUM	1
2. PARAULES CLAU	2
3. INTRODUCCIÓ	3
4. MARC TEÒRIC	5
5. METODOLOGIA	8
5.1. TIPUS D'INVESTIGACIÓ	8
5.2. INSTRUMENTS DE RECOLLIDA DE DADES	9
5.3. PROCEDIMENT	9
5.4. INFORMANTS CLAU	10
5.5 ANÀLISI DE DADES	11
6. RESULTATS	12
6.1. ALUMNES QUE BALLEN COM A EXTRAESCOLAR	12
6.2. ESTILS DE BALL SEGONS EL GÈNERE	12
6.3. CREENÇA QUE EL BALL ÉS PER A NENES I SI UN NEN BALLA ÉS HOMOSEXUAL	13
6.4. ACTITUDS	15
6.5. COMENTARIS	17
6.6. FORMACIÓ DELS MESTRES	18
6.7. FREQUÈNCIA	18
6.8. IDEES EXTERNES	19
6.9. MOTIVACIÓ	20
6.10. FACILITAT	20
6.11. IMPORTÀNCIA	21
6.12. PRESSIÓ SOCIAL	21
6.13. SOLUCIONS PER TRACTAR ELS ESTEREOTIPS DE GÈNERE EN L'E.C I LA DANSA	22
6.13.1. Educació a l'escola	22
6.13.2 Educació de les famílies	23
6.13.3 Xarxes socials i mitjans de comunicació	23
7. DISCUSSIÓ	24
7.1. ACTUAL EXISTÈNCIA DELS ESTEREOTIPS DE GÈNERE EN L'E.C. I LA DANSA A L'ESCOLA	24
7.2. ANÀLISI DEL COMPORTAMENT I EL PENSAMENT DELS ALUMNES EN L'E.C I LA DANSA	25
7.3. CAUSES DELS ESTEREOTIPS DE GÈNERE EN L'E.C I LA DANSA	26

7.3.1. Formació dels mestres i freqüència de les sessions	26
7.3.2. Idees externes	27
7.4 CONSEQÜÈNCIES	27
7.4.1. Motivació i importància	27
7.4.2. Facilitat	28
7.4.3. Pressió social	29
7.5. SOLUCIONS PER TRACTAR ELS ESTEREOTIPS DE GÈNERE EN L'E.C I LA DANSA	29
8. CONCLUSIÓ	31
9. REFERÈNCIES DOCUMENTALS	33
ANNEXOS	39
QÜESTIONARI DIRIGIT ALS ALUMNES	40
QÜESTIONARI DIRIGIT ALS MESTRES D'EDUCACIÓ FÍSICA	41
QÜESTIONARI DIRIGIT ALS BALLARINS	43
QÜESTIONARI DIRIGIT A LA SOCIETAT	44
SITUACIÓ D'APRENTATGE	45
SESSIÓ 1	45
SESSIÓ 2	49
SESSIÓ 3	53
SESSIÓ 4 i 5	56
SESSIÓ 6	59

1. RESUM

La bibliografia diu que l'Expressió Corporal (E.C.) i la dansa al llarg del temps ha estat un dels continguts més típics de l'Educació Física (E.F.) en què s'ha evidenciat la desigualtat de gènere. Partint d'això, aquest estudi té com a objectiu principal conèixer l'actual existència dels estereotips de gènere a l'escola, així com les causes i les conseqüències d'aquest fenomen, a més, d'analitzar el pensament i el comportament dels alumnes; per acabar proposant solucions per tractar-los. Es tracta d'un estudi de cas, de naturalesa qualitativa, que s'ha portat a terme mitjançant l'observació d'una situació d'aprenentatge d'E.C. i dansa i una classe de zumba dirigida, addicionalment s'han fet qüestionaris als alumnes de primària, mestres d'E.F., ballarins professionals i a la resta de la societat en general. Les dades obtingudes s'han analitzat mitjançant un procés d'anàlisi de categorització deductiu-inductiu. Els resultats apunten al fet que només una minoria dels alumnes de primària presenta aquests estereotips de gènere. Així mateix, una insuficient formació dels mestres, a més de les idees de la societat i les famílies respecte als estereotips que s'atribueixen a la dansa, podrien ser la causa que els alumnes estiguin desmotivats, desvalorin el contingut i tinguin falses creences.

ABSTRACT

The bibliography shows that body expression and dance over time has been one of the most typical contents of Physical Education in which gender inequality has been evidenced. Based on this, the main objective of this study is to find out the current existence of gender stereotypes at school, as well as the causes and consequences of this phenomenon, in addition to analyzing the thinking and behavior of students; to end up proposing solutions to eliminate them. It is a qualitative case study that has been carried out by observing a learning situation of body expression and dance and a directed Zumba class, as well as by giving questionnaires to primary school students, P.E teachers, professional dancers and society in general. The data obtained has been analyzed through a deductive-inductive category analysis process. The results

point to the fact that only a minority of primary school students present these gender stereotypes. However, insufficient teacher education, in addition to the ideas of society and families regarding the stereotypes that are attributed to dance, could be the cause that students feel demotivated, devalue the context and maintain false beliefs.

2. PARAULES CLAU

Expressió Corporal, dansa, estereotips, gènere, Educació Física.

KEY WORDS

Body expression, dance, stereotypes, gender, Physical Education.

3. INTRODUCCIÓ

En l'assignatura d'Educació Física és on es fa més evident i visible el sexisme i la reproducció dels estereotips tradicionals de gènere (Soler, 2006: citat per Bonet i Menescardi, 2022). Diversos estudis (e.x., Matus-Castillo, 2023; Moya-Mata et al., 2018; Táboas-Pais & Rey-Cao, 2012; Pastor et al., 2019) mostren la presència d'estereotips de gènere en l'àmbit educatiu, encara que això sembla que cada vegada més es va eliminant del pensament de l'alumnat, ja que actualment es tendeix a la coeducació i s'ensenyen els continguts independentment del sexe, però, així i tot, encara queda una minoria d'alumnes i inclús professorat que creu amb aquests estereotips (Bonet i Menescardi, 2022).

Aquesta realitat es reflecteix en el contingut de l'Expressió Corporal i la dansa perquè tal com he observat al llarg de la meva trajectòria com a ballarina, puc corroborar que normalment predominen les noies de totes les edats en aquest àmbit, alhora que mostren més preferència per treballar-lo. Malauradament, també he escoltat comentaris de rebuig discriminatoris vers els pocs nois que ballen.

Encara que ja s'han fet treballs que tracten els estereotips de gènere en l'Expressió Corporal i la dansa (ex., Bonet i Menescardi, 2022; Gil i Armada, 2023; Pastor et al., 2019; García, C. 2015) és una realitat que perdura i és per aquesta raó que considero rellevant estudiar aquest tema. Per això, em plantejo establir com a objectiu principal de l'estudi analitzar l'actual presència dels estereotips de gènere vers l'Expressió Corporal i la dansa en Educació Física; i com a objectius específics pretenc analitzar el comportament i el pensament dels alumnes sobre aquest àmbit, així com identificar les causes i les conseqüències dels estereotips de gènere en la dansa i l'E.C. Finalment, buscar possibles solucions per tractar-los.

En aquest estudi es redacta el masculí genèric de la paraula "alumnes" per a fer referència a totes les nenes i els nens i la paraula "mestres" i "ballarins" per a referir-se tant als homes com a les dones.

Els acrònims que s'utilitzen són els següents:

- E.C. (Expressió Corporal).
- E.F. (Educació Física).
- O (Observació).
- OI (Observació Investigadora).
- ACC (Anàlisi de Contingut Classe).
- Q (Qüestionari).
- A (Alumnes).
- N (Nen).
- NA (Nena).
- B (Ballarí o ballarins).
- BA (Ballarina).
- M (Mestres).
- S (Societat).
- D (Dona).
- H (Home).

4. MARC TEÒRIC

En l'inconscient de cada persona existeixen una sèrie d'arquetips i estereotips que condicionen la manera de veure i viure en el món, els quals provenen de les creences en les cultures patriarcal. Els arquetips són la base dels actuals estereotips de gènere que existeixen avui dia i que han estat presents en la cultura occidental condicionant de manera rellevant el paper dels homes i les dones, per la qual cosa les formes de pensament de l'home modern s'assemblen a les de l'home antic (Guil, 1998).

Les persones han interioritzat aquest pensament i encara que hi hagi un contrast amb la realitat exterior és difícil desfer-se d'això, com diu Freud "semblen ser formes innates i heretades per la ment humana" (Jung, 1995: 67: citat per Guil, 1998).

Aquests prejudicis s'han anat transmetent al llarg de les generacions i en l'actualitat es continuen reflectint. En conseqüència, encara existeixen diferències entre nois i noies que provoquen que no sempre es pugui mantenir un desenvolupament respectuós, tolerant, cooperatiu, coeducatiu i inclusiu (Pastor et al., 2019).

En l'escola i en concret a l'àrea d'Educació Física, es veuen moltes actituds estereotipades carregades de prejudicis des del punt de vista esportiu i motor sota el currículum ocult (Pastor et al., 2019), per tant, en l'E.F. escolar també es reproduïxen els estereotips de gènere, així com les situacions de desigualtat i discriminació. De la mateixa manera que en l'educació de la dansa, en la qual normalment estan molt presents els estereotips de gènere de la cultura en general.

El concepte de gènere fa referència al conjunt de característiques i rols que la societat assigna als éssers humans i que s'assumeixen com a propis. Es tracta d'una construcció social que varia entre els grups socials i les èpoques, no és una característica natural de l'ésser humà, sinó allò que la societat determina que és "femení" i "masculí", per tant, és dinàmic. En canvi, el sexe és estàtic perquè fa referència a les diferències físiques, genètiques, hormonals i funcionals entre l'home i la dona (Lamas,2000: citat per Pastor et al., 2019).

Blández, Fernández i Sierra (2007) assenyalen que de l'estudi dels estereotips de gènere vinculats amb l'E.F., s'identifiquen dos conjunts: els instrumentals, associats amb la masculinitat i els efectiu-expressius, associats a les característiques femenines, per aquesta raó, es diu que "L'home és físicament actiu" i la "dona físicament passiva".

Així doncs, es pot afirmar que perduren les creences relacionades amb l'activitat física i l'esport les quals han perdurat al llarg dels anys en l'àrea d'Educació Física i es comparen les diferències biològiques recalcant la "força masculina" i la "debilitat femenina" (Pastor et al.,2019).

Un dels estereotips més típics a l'E.F. s'associa al contingut d'E.C. (Táboas-Pais & Rey-Cao, 2012; Bonet i Menescardi, 2022), evidenciant que la desigualtat de gènere continua existint, destacant el gènere masculí per sobre el femení. Tal com Robles (2019) afirma "la dansa neix d'una pràctica corporal, social i cultural que permet construir les identitats femenines i masculines reafirmant els estereotips sexuals que estructuraven els homes i les dones".

Algunes de les creences estereotipades que es diuen és que "ballar és de noies", ja que sembla que als nois no els pot agradar ni poden mostrar les seves emocions en públic (Moreno et al., 2017). Arredondo, (2003); Sevil et al., (2016) & Oviedo, (2004) també mencionen que avui dia en la societat encara existeixen estereotips de gènere que determinen que els continguts com l'Expressió Corporal són per a noies, promovent que es dificulti la pràctica dels nois i es limiti la interacció entre els dos sexes.

Encara que la dansa no sempre s'ha associat a les dones, ja que anys enrere entre el 1710 i 1756, el ballet era considerat una disciplina masculina perquè es relacionava amb el teatre, per això, estava prohibit que les dones ballessin. Els ballarins masculins ocupaven un lloc rellevant en els escenaris on les dones tenien prohibit anar per ser un lloc públic; llavors quan va arribar el Romanticisme, el ballet romàntic va passar a considerar-se femení perquè es destacaven les característiques de bellesa, delicadesa i tendresa, pròpies de l'estereotip de la dona (Robles, 2019).

L'E.C. actualment apareix al currículum de primària (Decret 175/2022) es pretén que els alumnes prenguin part en activitats motrius individuals i

col·lectives, de joc i d'expressió i comunicació corporal per integrar-les en el repertori motriu i afavorir les relacions interpersonals (Decret 175/2022, p. 113). Forma part del contingut en l'assignatura d'E.F. com a bloc de continguts propi des que es va implantar la Llei d'ordenació general del sistema educatiu (LOGSE, 1990). Encara que en la Llei general d'educació anterior (LGE, 1970), ja estava present juntament amb els continguts musicals (Coterón, 2007: citat per Gil i Armada, 2023).

A l'E.F. escolar hi ha una manca d'aquest contingut i les causes que s'identifiquen són la falta de formació del professorat, la poca freqüència d'aquest contingut i el desconeixement o les males experiències que s'han tingut prèviament (Lafuente, J.C., 2022). Canales, I. & Sanagustin, E. (2019) també mostren com l'E.C. té molt poc interès per l'E.F. i a causa de la manca de formació docent, els mestres no es senten còmodes portant a terme sessions d'aquest àmbit.

Tanmateix, són molts els beneficis de l'E.C. i la dansa tant físics com psicològics (Stoke, 1976; citat per Arguedas, 2004; Papí Monzó, M. et al., 2021), per aquesta raó, és rellevant que els alumnes ho treballin a l'escola. Els avantatges que aquest contingut presenta són els següents:

- Permet l'experimentació de les possibilitats de moviments del cos.
- Ajuda al desenvolupament individual i personal alhora que promou la interacció grupal.
- Crea una millor consciència corporal, espacial i temporal.
- Afavoreix el desenvolupament socioemocional, de la sensibilitat i de la creativitat.
- Millora el benestar psicològic.

Els estudis de gènere i la igualtat de les dones i els homes han estat molt presents en la dansa. Com afirma Daly, A (1989), "la dansa és un laboratori ideal per l'estudi dels gèneres, ja que la seva eina essencial, és el cos on el sexe i el gènere s'originen". Així doncs, hi ha un gran interès per investigar el gènere i la dansa, encara que els estudis i les publicacions que s'han fet són insuficients.

És per aquesta raó, que aquesta investigació es centra a analitzar els estereotips de gènere presents especialment en la dansa i l'Expressió Corporal, ja que sota la creença que les persones són "neutres" s'ignora que existeix una desigualtat que es reproduïx en el currículum ocult (Martínez-Baena & Salinas-Camacho, 2016; Soler, 2009; Moya-Mata et al., 2022; Vilanova & Soler, 2012: citat per Matus-Castillo et al., 2023).

5. METODOLOGIA

5.1. TIPUS D'INVESTIGACIÓ

Es tracta d'una investigació de naturalesa qualitativa perquè s'interpreta una realitat que no és generalitzable i parteix d'un paradigma naturalista en el qual l'interès és l'individu com a constructor de la realitat per tal de respondre a problemes complexos (González, 2022). A més, presenta una aproximació fenomenològica entenent una realitat que només pot ser explicada des de la subjectivitat segons el que s'ha interpretat.

Així mateix, es defineix com a un estudi de cas perquè s'analitza amb profunditat un cas específic amb l'objectiu de descriure el fenomen i explicar les seves causes i conseqüències.

A partir d'aquesta investigació s'han recollit dades de tipus quantitatiu i qualitatiu, en el primer cas, perquè s'han recollert i analitzat les dades de forma numèrica i s'ha posat l'èmfasi en la quantificació i la generalització dels resultats, la qual cosa ha permès recollir les respostes per avaluar les hipòtesis inicials mitjançant un procés d'anàlisi per així, buscar la relació que tenen les dades amb els fenòmens a estudiar.

També per a fer un anàlisi més profund i complet, s'han recollit dades qualitatives a l'hora d'analitzar les dades de tipus descriptiu i conductual per a entendre la realitat social dels individus i comprendre les seves actituds, creences i motivacions. Això ha permès obtenir una visió més àmplia de les experiències i perspectives dels diferents grups socials sobre el tema a estudiar.

5.2. INSTRUMENTS DE RECOLLIDA DE DADES

Una de les eines utilitzades en aquesta investigació és el **qüestionari** que s'ha creat específicament per a fer aquest estudi i ha servit per obtenir i analitzar les dades en funció de les variables preestablertes, alhora ha permès avaluar amb molta rapidesa diferents tipus de variables. S'ha obtingut la informació necessària a partir d'un conjunt de preguntes dicotòmiques i obertes, pensades per analitzar específicament les dades requerides en aquesta recerca.

També s'han fet **observacions** de manera directa en dos contextos diferents (Situació d'Aprenentatge i classe de zumba) perquè jo com a investigadora em trobava en el mateix espai juntament amb els individus a estudiar.

5.3. PROCEDIMENT

Primerament, s'ha fet una revisió de la literatura que ha permès establir els objectius d'aquesta investigació. A continuació, s'han creat 4 qüestionaris diferents, segons els grups d'informants, amb Google forms i s'han enviat per correu o altres xarxes socials, menys als alumnes de sisè que en aquest cas se'ls ha penjat al Classroom i l'han respost estant jo (investigadora) present, la qual cosa ha permès que poguessin preguntar-me si tenien dubtes sobre alguna qüestió.

Així mateix, al llarg de sis setmanes he fet una observació directa del comportament dels alumnes de sisè de primària (A i B) en una Situació d'Aprenentatge d'Expressió Corporal i dansa; la qual va ser creada per mi mateixa i m'ha permès fer un registre anecdòtic sobre el llenguatge corporal, verbal i no verbal dels nens i les nenes. Així com del llenguatge escrit mitjançant les reflexions que s'han obtingut per l'avaluació de la S.A.

Els objectius de la S.A. són els següents:

- 1- Prendre consciència dels estereotips de gènere presents a la nostra societat associats a la dansa.
- 2- Elaborar moviments de manera creativa.
- 3- Adaptar el moviment individual al ritme de la música.
- 4- Crear una coreografia grupal seguint el ritme de la música.

La S.A. s'ha portat a terme en sis sessions diferents d'Educació Física d'una hora i quinze minuts cadascuna. També s'ha utilitzat música característica de diferents estils de ball.

Finalment, m'he basat en l'observació directa de tots els alumnes de primària des de Cicle Inicial (C.I.) fins a Cicle Superior (C.S.) d'una classe de zumba dirigida, portada a terme a la mateixa escola on s'ha fet la S.A., en la qual jo (investigadora) exercia com a instructora i els alumnes només m'havien de copiar. Aquesta es va fer en el moment que va finalitzar una jornada esportiva, per tant, en una situació no avaluable i voluntària.

5.4. INFORMANTS CLAU

Els informants clau en aquesta investigació han estat els següents:

- 53 nens i nenes de sisè de primària (entre 11 i 12 anys) de l'escola pública Jacint Verdguer. 6è A amb 15 nens i 11 nenes i 6è B amb 14 nens i 13 nenes. Aquests alumnes són els que han respost el qüestionari.
- Els nens i nenes de l'escola Jacint Verdguer des de C.I. fins a C.S.
- 13 mestres d'E.F dels quals 8 són de gènere masculí i 5 de gènere femení; la majoria (7) tenen més de 45 anys, 3 entre 35 i 45 anys i els altres restants entre 22 i 35 anys. La seva experiència és la següent: 9 fa més de 10 anys que exerceixen com a mestres i la resta fa menys de 5 anys.
- La tutora dels infants de 6è A de l'escola Jacint Verdguer de 42 anys.
- 29 ballarins professionals dels quals 5 són de gènere masculí i 24 femení; 13 tenen entre 30 i 45 anys, 10 tenen més de 45 anys i 6 entre 18 i 30 anys. La seva experiència és la següent: 11 fa menys de 5 anys que ballen, 10 fa més de 10 anys i 8 entre 5 i 10 anys.
- 109 persones de la societat en general de les quals 30 són de gènere masculí i 79 femení; 41 persones tenen més de 45 anys, 38 entre 18 i 30 anys i 30 entre 30 i 45 anys.

- Jo mateixa aporto la informació com a investigadora i com a ballarina; tinc 21 anys i soc ballarina des dels 3 anys que vaig començar en una acadèmia de dansa com a extraescolar. Actualment, treballo com a instructora de zumba.

5.5 ANÀLISI DE DADES

S'ha portat a terme un procés d'anàlisi deductiu-inductiu partint de la teoria de les lectures prèvies que s'han fet inicialment i de les experiències que he viscut, a més dels comentaris que he escoltat al llarg de la meva trajectòria com a ballarina.

Per tal d'interpretar les dades amb major claredat a la taula següent es mostra la relació entre els objectius, les categories analitzades i els informants i les eines que han proporcionat la informació necessària:

Objectius	Categories		Informants	Eines
1-Conèixer l'actual existència dels estereotips de gènere vers l'E.C. i la dansa a l'escola.	Alumnes que ballen com a extraescolar.		Alumnes i ballarins.	Qüestionaris
	Estils de ball de preferència.		Alumnes, ballarins i la investigadora.	Observació i qüestionaris
	Creença en els estereotips de gènere vers l'E.C. i la dansa.		Alumnes, ballarins, mestres d'E.F. i societat.	Qüestionaris
2-Analitzar el comportament i el pensament dels alumnes vers l'E.C. i la dansa.	Actituds		Alumnes i la investigadora.	Observació
	Comentaris		Alumnes i la investigadora.	Observació
3-Identificar les causes i les conseqüències dels estereotips de gènere vers l'E.C. i la dansa.	Causes	Formació dels mestres	Mestres d'E.F.	Qüestionaris
		Freqüència	Mestres d'E.F. i alumnes	Qüestionaris
		Idees externes	Mestres d'E.F., tutora i la investigadora.	Qüestionaris i observació
	Conseqüències	Motivació	Alumnes, mestres d'E.F., ballarins i la investigadora.	Qüestionaris i observació
		Facilitat	Alumnes, mestres d'E.F., ballarins, societat i la investigadora.	Qüestionaris i observació
		Importància	Alumnes, mestres d'E.F.,	Qüestionaris i observació

			ballarins, societat i la investigadora.	
		Pressió social	Alumnes, mestres d'E.F., ballarins, societat i la investigadora.	Qüestionaris i observació
4-Buscar possibles solucions per tractar els estereotips de gènere en l'E.C. i la dansa.	Educació a l'escola		Alumnes, ballarins, mestres d'E.F. i societat.	Qüestionaris
	Educació a les famílies			
	Xarxes socials i mitjans de comunicació			

6. RESULTATS

Els resultats que es descriuen a continuació han estat organitzats considerant els diferents objectius, i agrupats per les categories presentades en l'apartat anterior.

Respecte al primer objectiu: Conèixer l'actual existència dels estereotips de gènere vers l'E.C. i la dansa a l'escola. Es presenten els següents resultats:

6.1. ALUMNES QUE BALLEN COM A EXTRAESCOLAR

Hi ha només 13 alumnes que practiquen l'E.C. i la dansa fora de l'àmbit escolar i predominen les noies que són 10 respecte als nois que només són 3. Tots els ballarins també afirmen que són més les noies que participen en les extraescolars d'E.C. i dansa. (QA i QB).

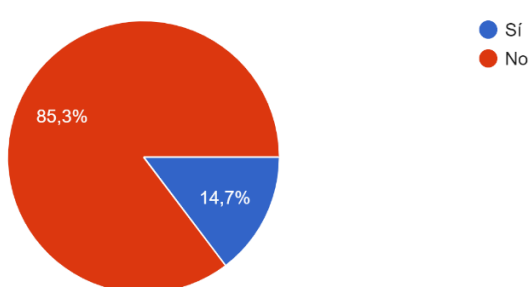
6.2. ESTILS DE BALL SEGONS EL GÈNERE

Hi ha alumnes que associen els estils de ball al gènere, com per exemple: el ballet com a femení. Un alumne fa el següent comentari: "Normalment, quan penso en el ballet m'imagino a una noia i no a un noi." (OIN, 11 anys). Un altre menciona: "prefereixo fer hip-hop abans que ballet". (OIN, 11 anys).

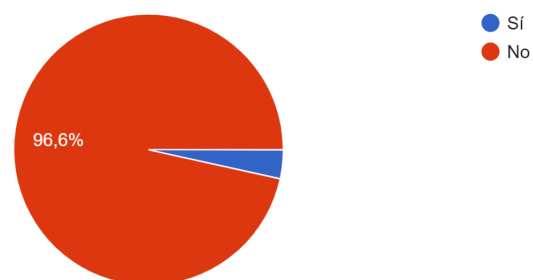
Així mateix, hi ha 11 ballarins que redacten que la presència dels nens en les extraescolars de dansa depèn de l'estil de ball que sigui perquè hi ha més nens que practiquen dansa urbana que no pas ballet, tal com diu un ballarí (entre 18 i 30 anys) en el qüestionari: "El ballet està més feminitzat que altres estils com la dansa urbana".

6.3. CREENÇA QUE EL BALL ÉS PER A NENES I SI UN NEN BALLA ÉS HOMOSEXUAL

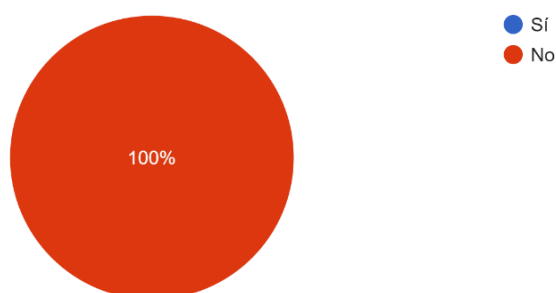
La majoria de la societat, els ballarins i tots els mestres d'E.F. estan d'acord amb el fet que no creuen en aquest estereotip de gènere, però sí que confirmen la seva existència actual encara que amb menys freqüència. (QS, QB i QM).

Gràfic 1. Creença de la societat en l'estereotip de gènere "ballar és per a nenes i si un noi balla és homosexual".

Gràfic 2. Creença dels ballarins en l'estereotip de gènere "ballar és per a nenes i si un noi balla és homosexual".

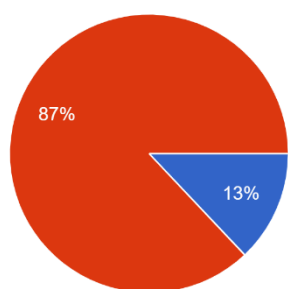
Gràfic 3. Creença dels mestres en l'estereotip de gènere "ballar és per a nenes i si un noi balla és homosexual".

Es destaquen dos comentaris que presenten una altra perspectiva de pensament donant a entendre que els estereotips de gènere són un problema que s'inventen les dones al qual no se li hauria de donar importància:

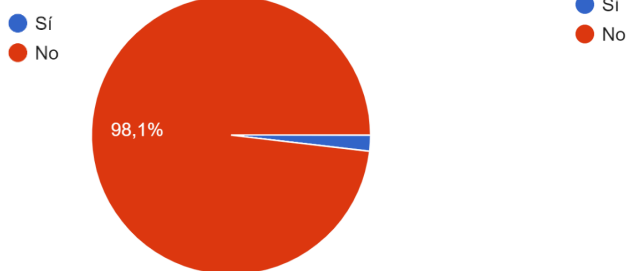
Com tot el referent a la ideologia de gènere, les dones han de deixar de victimitzar-se i inventar problemes que en realitat no existeixen. Entenc que és complicat perquè al darrere hi ha un gran negoci del qual es treuen beneficis importants mitjançant fundacions, ONG, etc. que ho han convertit en una forma de vida, tan econòmicament, com de promoció social, laboral, etc. (QH de més de 45 anys).

Això que ballar és de nenes penso que les dones li doneu massa importància, ja que cada persona pot pensar el que vulgui i no us hi hauríeu de posar. Tothom està exagerant molt amb aquest tema. (ACCN, 11 anys).

La majoria dels alumnes també afirma no creure en l'estereotip de gènere que "ballar és per a nenes", però hi ha una minoria de 7 alumnes, concretament de gènere masculí, els quals coincideixen en el fet que sí que ho pensen; encara que només 1 nen considera que si un "nen balla és homosexual". (QA).

Gràfic 4. Creença dels alumnes en l'estereotip de gènere: "ballar és per a nenes".

Gràfic 5. Creença dels alumnes en l'estereotip de gènere "si un noi balla és homosexual".

Aquestes respostes verificarien el pensament d'un 45,9% de la societat, 53,8% dels mestres i 44,8% dels ballarins els quals afirmen que només és una minoria de l'alumnat qui té aquests estereotips. Però hi ha una diferència de creences sobre quin gènere els té, ja que un 57% de la població general enquestada pensa que provenen únicament dels nois, en canvi, la majoria dels ballarins (54, 2%) i mestres (60%) creuen que provenen d'ambdós gèneres. (QS, QB i QM). Segons l'observació feta en aquest estudi i els resultats obtinguts al qüestionari, es comprova que són els nens sobretot qui els tenen.

La major part dels mestres (76,9%), societat (75,2%) i ballarins (72,4%) pensen que els nens consideren que ells han de fer una activitat més "exigent físicament" que el ball, com el futbol o el bàsquet (QM, QS i QB). Això es verifica amb els resultats dels alumnes perquè hi ha 14 alumnes dels quals 12 són nens que estan d'acord amb aquesta afirmació. (QA).

Pel que fa al segon objectiu: Analitzar el comportament i el pensament dels alumnes vers l'E.C. i la dansa. Es presenten els següents resultats:

6.4. ACTITUDS

Després d'observar els alumnes de les dues classes de sisè (A i B) posant en pràctica una Situació d'Aprenentatge d'E.C. i dansa, s'extreuen els següents resultats:

- A les dues classes s'aprecia com a l'inici de la S.A., la majoria dels alumnes (destaquen els alumnes de sexe masculí) que no estan acostumats a aquest àmbit perquè no ho practiquen habitualment com a activitat extraescolar senten incertesa i preocupació, per la qual cosa no els agrada la idea de fer-ho. (OI).
- Abans de començar la primera sessió, ja hi ha alumnes que diuen que no volen ballar i tots coincideixen que són nens, encara que la majoria acaben participant en les activitats. Es destaca 1 alumne que no vol participar en cap. (OI).
- La major part de l'alumnat d'ambdues classes després d'haver fet les primeres sessions de la S.A. diuen que ha estat millor del que s'esperaven. (OI).

- Hi ha alumnes tant nens com nenes que es senten cohibits i malament perquè tenen vergonya de ballar davant la resta de companys. Majoritàriament són nens. (OI).

- Hi ha diferències significatives entre els alumnes masculins de 6è A i B. En el primer cas, mostren menys predisposició a fer les activitats i hi ha algun alumne que directament es nega a fer cap sessió, a més, sovint fan comentaris negatius vers l'àmbit del ball. En canvi, a l'altra classe encara que hi ha alumnes que senten vergonya de fer moviments davant la resta dels companys i no dominen el tema, mostren més ganes i mantenen una actitud més participativa i positiva. (OI).

- Hi ha una minoria de nens (aproximadament 7) que afirmen no entendre per què s'ha de fer E.C. i dansa a l'escola, ja que segons ells això no serveix per a res i no té importància. A més, pensen que no s'hauria de treballar a l'escola i, per aquesta raó, tant jo com el mestre d'E.F. hem d'acabar explicant-los detalladament que això forma part del currículum de primària. Així i tot, no s'ho creuen i alguns d'ells ho busquen pel seu compte per verificar-ho. (OI).

- Tant els alumnes els quals els costa més ballar individualment i pensar moviments de manera autònoma, com els que mencionen que no els agrada ballar, mostren més implicació i motivació a l'hora de crear una coreografia en grups cooperatius, ja que si tenen el suport d'algú que domina més del tema i no han de ballar sols es senten més segurs i, d'aquesta manera, sí que estan més predisposats. (OI).

Després d'observar els alumnes de tot primària des de C.I. fins a C.S. fent una classe de zumba dirigida i voluntària es veu com la majoria dels nens i nenes de totes les edats ballen i ho gaudeixen. Destaquen alguns nens (sexes masculí) que no ho fan. (OI).

6.5. COMENTARIS

Alguns alumnes de 6è A, concretament de sexe masculí, fan comentaris despectius desvaloritzant l'E.C. i la dansa indicant que tenen prejudicis, però en cap moment verbalitzen creure que ballar sigui per a nenes. Els comentaris que destaco són els següents:

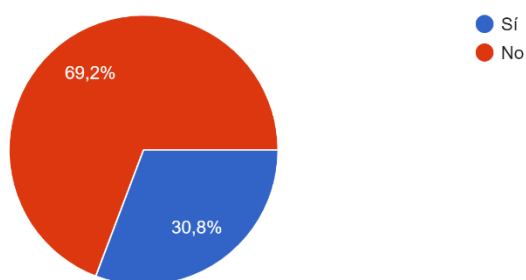
- “Per què hem de ballar i no podem fer futbol? Hauríem de fer futbol i no estar ballant.” (OIN, 11 anys).
- “El futbol és més difícil que ballar.” (OIN, 12 anys).
- “Els nens necessitem més activitat física que les nenes i, per això, normalment les nenes són les que ballen.” (OIN, 11 anys).
- “No és necessari ballar a Educació Física.” (OIN, 12 anys).
- “No ens agrada ballar i, per aquesta raó, no ho volem fer.” (OIN, 12 anys).
- “Em fa vergonya ballar davant els altres.” (OIN i OINA, 11 i 12 anys).
- “No vull ballar perquè jo pensí que el ball és per a nenes, sinó perquè no m'agrada.” (OIN, 11 anys).
- “El ball no serveix per a res.” (OIN, 11 anys).
- “Ballar només és moure els braços.” (OIN, 11 anys).
- “No se'm dona bé ballar com a les nenes, jo millor faig futbol”. (OIN, 12 anys).

Respecte al tercer objectiu: Identificar les causes i les conseqüències dels estereotips de gènere vers l'E.C. i la dansa. S'extreuen els següents resultats:

CAUSES

6.6. FORMACIÓ DELS MESTRES

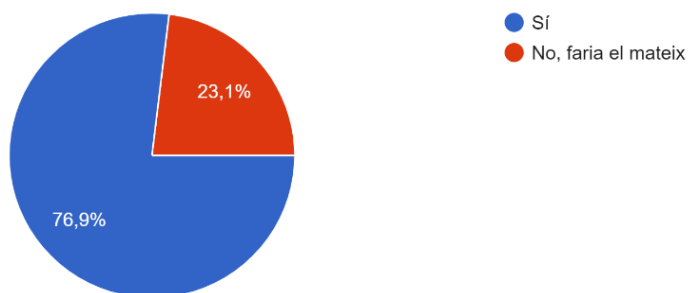
Una gran part dels mestres d'E.F. responen que no creuen que estiguin prou formats ni capacitats per a fer sessions d'E.C. i dansa. (QM).

Gràfic 6. Capacitat dels mestres d'E.F. per portar a terme sessions d'E.C. i dansa.

6.7. FREQUÈNCIA

Un 53,8% dels mestres diu que no treballa aquest contingut amb la freqüència que hauria de ser i, per tant, donen preferència a altres àmbits. Afirmen que el motiu és per la manca de formació que tenen i la seva inexperiència, així doncs, la majoria mencionen que si estiguessin més formats dedicarien més sessions a l'E.C. i la dansa. (QM).

Gràfic 7. Resposta dels mestres d'E.F. a la pregunta: Penses que si estiguessis més format/ada faries més sessions d'aquest àmbit?

Un 42,6% dels alumnes confirmen aquest fet perquè diuen que no consideren que treballin a Educació Física la dansa i l'E.C. amb la mateixa freqüència com altres continguts. (QA).

6.8. IDEES EXTERNES

Quan es pregunta als mestres d'E.F. d'on creuen que provenen els estereotips de gènere que tenen els alumnes de primària, un 80% coincideixen en: la família, la societat, la cultura i les amistats. Encara que també es mencionen els mitjans de comunicació i les xarxes socials, sobretot per part dels alumnes. (QM i QA).

La tutora dels alumnes de 6è A la qual coneix bé els seus alumnes i famílies, em diu que alguns dels nens (sexe masculí) tenen idees molt masculistes, en conseqüència de la mentalitat que tenen les seves famílies. Els alumnes que menciona la tutora coincideixen amb els nens que no volen ballar i els quals fan comentaris despectius vers aquest àmbit. (OI).

CONSEQÜÈNCIES

6.9. MOTIVACIÓ

Un 56,2% dels alumnes dels quals un 51% són de gènere femení, afirmen estar motivats per aprendre més sobre l'E.C. i la dansa. Aquestes dades corresponen amb els fets que s'han observat, ja que són aproximadament la meitat dels alumnes i, majoritàriament les nenes, que mostren més predisposició. Això també ho confirmen tots els mestres d'E.F. i un 65,5% dels ballarins, els quals expliquen que això succeeix a conseqüència dels estereotips de gènere que marquen allò que està acceptat socialment, així com la pressió social, la cultura i les famílies. (QA, QM i QB).

Un 69,9% dels mestres també afirma estar motivat per a treballar aquest àmbit, encara que en l'apartat 6.7 s'ha redactat que no porten a terme sessions d'E.C. i dansa a E.F. amb la freqüència necessària. (QM).

6.10. FACILITAT

La meitat dels alumnes creuen que les noies tenen més facilitat que els nois per ballar, de la mateixa manera que més de la meitat dels mestres (53,8%) i la societat (52, 3%) també ho pensa. En canvi, només estan d'acord en això un 34,5% dels ballarins. (QA, QM, QS, QB).

L'observació en aquest estudi coincideix amb l'opinió de la majoria dels ballarins (65,5%), per això, es pot confirmar que tant els nens com les nenes tenen facilitat per ballar; de fet, un nen destaca sobre la resta dels companys perquè en té molta, ja que balla fora de l'escola com a extraescolar. (OI).

Així doncs, tal com s'ha vist a l'observació i la major part dels ballarins expressen, no és una qüestió de sexe, sinó d'habilitats de cada persona i, sobretot, de pràctica. Una ballarina d'entre 35 i 45 anys diu:

Des de petites les noies estem acostumades a ballar més, ens deixem dur més per la música i potser no tenim tants prejudicis a l'hora d'expressar-nos corporalment (moviment de malucs, tors, braços...) i això fa que en general potser ens sigui més fàcil dissociar. Tot això a

causa dels estereotips (per exemple: les nenes ballen a gimnàstica i els nens juguen al futbol). (QB).

6.11. IMPORTÀNCIA

Encara que una majoria dels alumnes diu que és important fer dansa i E.C. a l'escola, hi ha 23 alumnes (22 dels quals són de gènere masculí) que pensen que no ho és i, per tant, que només s'hauria de fer a les extraescolars. (QA). Els comentaris que s'han destacat a l'apartat 6.5, confirmen que són principalment els nens els quals desvaloren aquest àmbit.

En canvi, segons tots els mestres, un 86, 2% dels ballarins i un 95,4% de la societat, fer dansa i E.C. a l'escola és important i alhora necessari per eliminar els estereotips de gènere. (QM, QB i QS).

6.12. PRESSIÓ SOCIAL

La major part de la societat (89,9%), mestres (61,5%) i ballarins (86,2%) pensen que hi ha alumnes que no ballen per por a la pressió social i, així ho corroboren 10 alumnes de gènere masculí que afirmen que els agradaria ballar, però que no ho fan per vergonya que es burlin d'ells. (QS, QM, QB, QA).

Una ballarina de més de 45 anys diu que la vergonya prové pels estereotips de gènere existents: "Els estereotips de gènere fan que els nois tinguin més vergonya a l'hora de moure's perquè si no "perden masculinitat". (QBA).

A més, són 9 alumnes de gènere masculí els quals admeten haver rebut algun rebuig a l'hora de ballar i, sobretot, són burles per part d'altres nens dient-los "gays". (QA).

Més de la meitat dels mestres d'E.F. (61,5%) i ballarins (55,2%) afirmen haver presenciat burles pel fet que un nen o nena balli i gairebé tots coincideixen en el fet que aquestes provenien d'un nen vers un altre nen. Per tant, confirmen allò que els alumnes expressen haver patit. (QB i QM).

Els resultats de l'observació actual que s'ha portat a terme no coincideixen en aquest aspecte, ja que no s'ha presenciat cap comentari despectiu qüestionant

el gènere. Encara que com a ballarina puc dir que moltes vegades he evidenciat crítiques d'aquesta mena cap a altres nens pel fet de ballar.

Respecte l'últim objectiu: Buscar possibles solucions per tractar els estereotips de gènere en l'E.C. i la dansa. S'extreuen els següents resultats:

6.13. SOLUCIONS PER TRACTAR ELS ESTEREOTIPS DE GÈNERE EN L'E.C I LA DANSA

6.13.1. Educació a l'escola

Alguns dels comentaris que fan referència a les solucions des de l'escola per tractar els estereotips de gènere en l'E.C. i la dansa són els següents:

- "Abordar-ho des de petits a l'escola, fent classes de dansa i d'expressió corporal per a tots els alumnes com quelcom normal dintre l'itinerari escolar, per normalitzar-ho." (QD de més de 45 anys).
- "Treballar-ho molt des de l'escola. Visibilitzar casos reals per conscienciar a l'alumnat i, sobretot, normalitzar-ho, ja que no es treballa gaire i sempre es dona més importància als esports." (QD d'entre 30 i 45 anys).
- "Ensenyar a l'escola diferents tipus de ball: clàssic, saló, hip-hop..." (QD d'entre 30 i 45 anys).
- "Penso que s'hauria de treballar i intentar canviar aquest estereotip de gènere des de l'escola; fent activitats i xerrant obertament sobre el tema." (QD d'entre 18 i 30 anys).
- "Incloure-ho com una pràctica o activitat habitual a les hores d'Educació Física a tots els cursos, recalcant els valors que té la dansa, independentment del gènere" (QB d'entre 30 i 45 anys).
- "Que a totes les escoles es balli i s'ensenyin els diferents estils de ball perquè cadascú trobi el que li agrada més". (QN, 11 anys).

6.13.2 Educació de les famílies

Alguns dels comentaris que fan referència a les solucions des de les famílies per tractar els estereotips de gènere en l'E.C i la dansa són els següents:

- “Conscienciar als pares perquè eduquin als seus fills sense prejudicis.” (QBA d'entre 30 i 45 anys).
- “Conscienciació dels adults, ja que crec que aquests estereotips venen íntegrament pels estímuls que emeten els pares.” (QD d'entre 18 i 30 anys).
- “És molt important que els pares facin veure als nens i les nenes que no hi ha res dolent en el fet que els nens vulguin ballar i en què no és una activitat física de nenes.”. (QD d'entre 18 i 30 anys).
- “Fer tallers o xerrades amb els pares per fer-los reflexionar perquè no transmetin aquests estereotips als seus fills.” (QD d'entre 30 i 45 anys).

6.13.3 Xarxes socials i mitjans de comunicació

Es destaca que la major part dels comentaris que fan referència a les solucions des de les xarxes socials provenen dels alumnes i són els següents:

- “Visualitzar a tots els ballarins del món a través de les xarxes socials, les pel·lícules, els vídeos...” (QNA, 11 anys).
- “Fer vídeos a les xarxes socials sobre aquest problema perquè és on la majoria dels nens estan.” (QNA, 12 anys).
- “Que a les xarxes socials es mostrin més nens ballant” (Nena, 12 anys).
- “Que a les xarxes socials es visualitzés més que els nens ballen qualsevol mena de ball.” (QN, 11 anys).
- “Es podrien mostrar models masculins de balladors en mitjans de comunicació i en la cultura popular per a fomentar una actitud oberta i respectuosa sobre qualsevol persona que vulgui ballar, independentment del seu gènere.” (QH d'entre 18 i 30 anys).

7. DISCUSSIÓ

A continuació, es discuteixen els resultats obtinguts i organitzats a partir dels objectius de la recerca:

7.1. ACTUAL EXISTÈNCIA DELS ESTEREOTIPS DE GÈNERE EN L'E.C. I LA DANSA A L'ESCOLA

En relació amb el primer objectiu és necessari reflexionar sobre els estereotips de gènere els quals encara estan presents en l'àmbit educatiu (González, 2008). Tal com es mostra a l'estudi de Bonet i Menescardi (2022) i en aquesta investigació; analitzant el comportament i els qüestionaris que responen els alumnes, s'evidencia com la major part de l'alumnat no té una opinió estereotipada vers l'Expressió Corporal i la dansa, però una minoria, concretament, de gènere masculí, encara associen aquest contingut com a un àmbit femení, tot i que no ho admetin verbalment. Malgrat això, no estan d'acord amb l'estereotip que defineix un nen que balla com a homosexual.

La majoria de la societat, així com els mestres i els ballarins també consideren que l'alumnat ja no té tan presents els estereotips de gènere, aquest fet també es demostra en altres estudis que s'han fet (ex., Moya-Mata et al., 2013; Moya-Mata et al., 2018; Táboas-Pais & Rey-Cao, 2012) els quals exposen que els estereotips de gènere cada vegada més es van eliminant del pensament dels nens i nenes.

Altrament, en aquesta investigació s'afirma l'existència dels estereotips de gènere de l'alumnat en l'E.C. i la dansa perquè es veu com predominen les nenes vers els nens que practiquen aquest àmbit fora de l'escola. De la mateixa manera que els alumnes associen determinats estils de ball més propis d'un gènere o d'un altre, com per exemple quan diuen que ballet és més femení que la dansa urbana. Això coincideix amb la investigació de García, C (2015) sobre els estereotips de gènere presents en una escola rural, en la qual afirma que els nens veuen el ballet com a una dansa purament femenina i, en canvi, el "breakdance" com a un estil propi de nois.

Tal com apunten Williams i Best (1990) aquestes idees provenen de creences de gènere que s'han compartit socialment i que presenten conseqüències que afecten el pensament de l'alumnat.

7.2. ANÀLISI DEL COMPORTAMENT I EL PENSAMENT DELS ALUMNES EN L'E.C I LA DANSA

Pel que fa al segon objectiu, els alumnes mostren una opinió davant la resta de companys i dels mestres que dona a entendre que cap nen té estereotips de gènere perquè no verbalitzen oralment que “el ball sigui per a nenes”, sinó que neguen pensar-ho. Tanmateix, el comportament i els comentaris d'alguns nens indiquen el contrari perquè mostren una actitud carregada de prejudicis vers l'E.C. i la dansa en relació amb una qüestió de gènere.

Alguns dels alumnes masculins mostren en moltes situacions la necessitat i la preferència per fer futbol, ja que ells consideren que els nens han de fer aquest esport perquè tenen més capacitat física que les nenes. En canvi, són més les nenes que prefereixen treballar l'E.C i la dansa. Això està directament associat amb els estereotips de gènere presents en l'E.F. que vinculen les activitats físiques que requereixen capacitats de força i resistència les quals són més actives, agressives o de risc com el futbol, boxeig, motociclisme... amb el gènere masculí. En canvi, les activitats relacionades amb el ritme, l'expressió, la coordinació com el ball o la gimnàstica artística es vinculen al gènere femení (Pastor et al., 2019).

Altres estudis (Arredondo, 2003; Oviedo, 2004) determinen que aquestes preferències estan condicionades pels estereotips de gènere existents a la societat, en la qual les nenes presenten més atracció per l'E.C. que els nens.

Per tant, en aquesta investigació es pot afirmar com els alumnes pensen que no tenen estereotips de gènere, però realment, segons la seva actitud i comportaments, s'ha vist que sí que en tenen. A l'estudi de Pastor et al., (2019) es veuen les diferències d'opinions entre els nois i les noies respecte a l'existència d'estereotips de gènere en aquest contingut, ja que són les noies les que destaquen més la presència d'aquests estereotips. En canvi, els nois presenten opinions més diverses.

7.3. CAUSES DELS ESTEREOTIPS DE GÈNERE EN L'E.C I LA DANSA

S'han identificat tres causes rellevants relacionades amb les conseqüències posteriors. Les causes són les següents:

7.3.1. Formació dels mestres i freqüència de les sessions

Segons diversos estudis afirmen (ex., Pastor et al., 2019; Bonet i Menescardi, 2022; Soler et al., 2023), una de les causes per la qual encara hi ha alumnes que tenen prejudicis vers l'E.C. i la dansa és perquè hi ha professorat que també els té. Així ho corroboren els estudis de Méndez et al., (2003); González i Campos, (2010) i Rodríguez et al., (2013); citat per Gil i Armada, (2023) els quals demostren que ni els mestres especialistes d'E.F., ni tampoc els llicenciats en CAFE, ni els tècnics esportius consideren la funció expressiva important en un context formatiu.

Hi ha diferents estudis (López, 2018; Lafuente, J.C., 2022, Canales-Lacruz, I., & Sanagustin, E., 2019) els quals mostren que hi ha mestres que no inclouen l'E.C i la dansa en les sessions d'E.F., desvalorant aquest contingut davant altres, així com expressen la manca de formació en aquest àmbit. Tal com Canales-Lacruz i Sanagustin (2019) apunten, l'E.F. escolar tendeix a "l'esportivització" deixant de costat els continguts com l'E.C.

Amb els resultats obtinguts en aquest estudi, no es pot confirmar que els mestres desvalorin el contingut, ni que tinguin estereotips de gènere vers l'E.C. i la dansa perquè tots afirmen no creure-ho, a més, la majoria estan motivats per portar a terme sessions d'E.C. i dansa.

Però sí que admeten que la problemàtica per la qual no solen incorporar aquest àmbit a les sessions d'E.F. i donen preferència a altres continguts és perquè no tenen suficient formació. Per tant, mencionen que si estiguessin més formats sí que portarien a terme més sessions d'E.C. i dansa.

Igualment, ho verifica l'estudi de Gil i Armada (2023), en el qual s'afirma que hi ha una escassa formació sobre l'E.C. dels futurs mestres i, en alguns casos aquesta és inexistent. També es mostren testimonis de docents que diuen tendir a fer altres tipus d'activitats a causa de la seva inexperiència i la falta de coneixements vers l'E.C. En aquest sentit, Lafuente (2022) confirma que els

alumnes que es formen per a ser mestres d'E.F. troben difícil aquest contingut i consideren que s'allunya de l'E.F. habitual, així com destaquen l'escassa formació dels mestres en aquesta disciplina.

Aquest fet dona a entendre que hi hagi una part de l'alumnat de primària que pensi que és un àmbit irrellevant i del qual poden prescindir perquè així ho fan molts dels mestres, prioritzant altres continguts.

7.3.2. Idees externes

Tal com els resultats d'aquest treball mostren i Williams i Best (1990) assenyalen, les idees externes que influencien els alumnes poden provenir de diferents estímuls com són: la societat, la família, la cultura, les amistats, etc. els quals tenen un gran impacte en el pensament dels nens i les nenes. A més, s'ha evidenciat en aquesta observació com la mentalitat que tenen certs alumnes, està en gran part influenciada pels pares, ja que s'assimila a la que tenen ells.

Encara que les evidències recollides indiquen que només és una minoria de la societat, coincidint amb una minoria d'alumnat, qui té aquesta opinió estereotipada vers l'Expressió Corporal i la dansa.

7.4 CONSEQÜÈNCIES

7.4.1. Motivació i importància

Aquesta investigació demostra que en conseqüència als estereotips de gènere, les nenes tenen més motivació i preferència per l'E.C. i la dansa que els nens, coincidint amb els resultats de l'estudi de Vicente Nicolás (2017) que indiquen una major preferència de les nenes respecte als nens per la dansa.

Per altra banda, es veu com els alumnes de gènere masculí es senten més còmodes i motivats en una classe de zumba dirigida i a l'hora de ballar en grups, que no pas si ho han de fer individualment davant la resta dels companys.

Pel que fa a la importància que atorga l'alumnat a aquest contingut, Robles et al., (2013) mencionen que l'E.C. és un contingut desvalorat i poc demandat

pels alumnes, de la mateixa manera com mostren altres estudis els quals redacten que l'E.C. es tracta d'un dels continguts menys valorats i no només pels alumnes de primària, sinó també de secundària i universitari d'E.F. (Moreno i Heellin, 2007). Això s'evidencia en la present investigació perquè hi ha un gran nombre d'alumnes que considera que no és important treballar aquest àmbit a l'escola i, per tant, que només s'hauria de fer a les extraescolars. A més, constantment fan molts comentaris despectius desvalorant l'E.C. i la dansa.

Evidentment, això mostra la poca importància que s'atribueix a aquest tema en l'E.F.; a causa dels estereotips de gènere, ja que es veu com els gustos dels alumnes en l'activitat física tenen relació amb la percepció que tenen d'aquesta (Pastor et al., 2019).

7.4.2. Facilitat

Amb aquesta investigació s'ha observat que la societat i els mestres tenen la creença o l'estereotip de gènere que les noies tenen més facilitat que els nois a l'hora de ballar; encara que això a vegades només és una conseqüència d'una major pràctica i experiència que tenen les noies, ja que els nois tenen un menor contacte amb aquest tipus d'activitats (Bonet i Menescardi, 2022). Tal com una ballarina expressa: "Els pares normalment només porten les nenes a fer dansa com a extraescolar i, per això, elles practiquen molt més aquest àmbit". (QBA d'entre 35 i 45 anys). Per altra banda, un mestre diu: "Els nens normalment tenen preferència per fer esports com el futbol perquè és el que estan més acostumats a fer fora l'escola". (QM de més de 45 anys).

Un 70% dels ballarins, com a professionals de l'E.C. i la dansa, mencionen que les habilitats i les facilitats que té cada persona a l'hora d'expressar-se corporalment i ballar no estan relacionades amb el gènere ni el sexe, sinó amb la pràctica. (QB).

Així doncs, la creença que les noies tenen més facilitat que els nois per ballar, demostra que encara perduren els estereotips de gènere entre el pensament de la societat, afectant directament la perspectiva de l'alumnat masculí perquè molts dels nens observats també ho admeten i s'ho creuen. A l'estudi de Pastor

et al., (2019) es confirma que els nois presenten una igualtat d'opinió respecte a la seva pròpia dificultat en l'E.C. i la dansa. Aleshores, en aquesta investigació s'ha vist que aquest fet provoca que es sentin insegurs principalment a l'hora d'iniciar-se amb l'E.C. i la dansa i també que no vulguin ballar perquè pensen que a ells no se'ls pot donar bé. Per aquesta raó, diuen que ells han de fer futbol perquè tenen més pràctica i experiència en això i, per tant, ho fan millor.

7.4.3. Pressió social

Tots els resultats apunten que són els nens principalment qui pateixen més pressió social. Això és en conseqüència a què la visibilització de les emocions dels homes en una societat patriarcal s'ha percebut com un signe de debilitat (Moreno et al., 2017). Així mateix, Tortajada (2011) menciona que la dansa s'ha considerat pròpia de la figura femenina i característica de "dèbils". Per aquesta raó, es qüestiona l'orientació sexual dels nois que ballen.

Encara que en l'observació no s'hagi evidenciat cap comentari despectiu qüestionant el gènere de cap alumne, es demostra que predominen els nens en relació amb les nenes que tenen vergonya de ballar davant la resta de companys. Tal com Blández et al., (2007) indica, és més probable que els nois tinguin vergonya perquè al llarg dels anys s'han visibilitzat més les noies en la dansa.

7.5. SOLUCIONS PER TRACTAR ELS ESTEREOTIPS DE GÈNERE EN L'E.C I LA DANSA

Amb els resultats d'aquesta investigació es destaquen solucions relacionades amb l'educació, les famílies i les xarxes socials i mitjans de comunicació.

Tal com apunten les dades obtingudes, seria important educar els alumnes a l'escola en l'E.C. i la dansa des que són petits utilitzant diferents maneres i estratègies i promovent un ampli ventall d'estils perquè deixin d'associar determinats estils de ball amb el gènere. A més, d'aquesta manera, tant els nens com les nenes podrien adquirir la pràctica necessària, s'acostumarien i perdrien la "por" i la incertesa a l'hora de treballar aquest contingut.

Així doncs, és rellevant que se'ls conscienciï de la seva importància i tots els beneficis que presenta aquest àmbit perquè deixin de desvalorar-lo i no ho vegin com a un contingut irrellevant a l'escola, exclusivament de les extraescolars. Torrents et al., (2011) mencionen que fer activitats d'E.C. i dansa a edats primerenques provocarà que els alumnes experimentin emocions positives.

Encara que falta una orientació més oberta en les polítiques educatives del país, al currículum s'inclouen competències creatives i sabers relacionats amb l'expressió corporal, per tant, es dona importància educativa a l'E.C. i la dansa (Kirk, 1990). Així i tot, el fet que apareguin continguts d'aquest àmbit al currículum no significa que els mestres estiguin prou capacitats per portar a terme sessions d'aquest tema. Per aquesta raó, perquè els mestres d'E.F. augmentin les sessions d'E.C. i dansa a l'escola i aquestes siguin de qualitat, s'hauria d'incrementar la seva formació.

Altrament, en aquest estudi s'ha comprovat com les creences estereotipades de les famílies, especialment dels pares, influeixen directament en el pensament de l'alumnat, així doncs, tal com s'ha d'educar els alumnes des de l'escola, també es podrien fer activitats que incloguin i conscienciïn les famílies.

Finalment, són moltes les propostes que fan els alumnes en relació amb les xarxes socials perquè ells mateixos són els que afirmen dedicar gran part del seu temps a mirar-les, per tant, es podria visibilitzar a les xarxes més nois ballant diferents estils perquè els alumnes ho normalitzessin, ja que els "posts" que es publiquen es converteixen en una tendència i un model per les noves generacions (Lozano-Blasco et al., 2023).

8. CONCLUSIÓ

Atenent els objectius de la investigació establerts i mitjançant aquesta investigació, s'ha arribat a les següents conclusions. Actualment, encara que hi ha diferents perspectives sobre els estereotips de gènere en l'Expressió Corporal i la dansa, s'ha evidenciat que aquests ja no estan tan presents a l'escola, de la mateixa manera que no són tan freqüents en el pensament de la societat, per tant, només és una minoria de l'alumnat de primària, concretament de gènere masculí, qui encara els té. Tanmateix, s'ha demostrat que cap alumne afirma creure oralment en aquest estereotip de gènere, però segons els resultats obtinguts en el qüestionari i les observacions que s'han fet, es conclou que evidentment una minoria sí que ho creuen.

Les causes més rellevants les quals provoquen que continuïn existint aquests estereotips de gènere a l'escola provenen principalment del pensament de la societat i les famílies que afecten directament les idees de l'alumnat. Així mateix, en aquest estudi s'observa que només és una minoria de la societat qui creu que ballar és per a nenes, coincidint amb una minoria dels alumnes, per aquest motiu, s'evidencia que l'escola és un reflex dels estereotips de gènere presents a la societat. Una altra raó és la poca freqüència amb què es porta a terme l'E.C. i la dansa a les escoles per l'escassa formació dels mestres, això provoca que els alumnes no ho treballin i, per tant, que els nens tinguin menys experiència que les nenes i, conseqüentment, menys facilitat perquè són elles qui ho practiquen més fora de l'escola per l'existència dels estereotips de gènere.

Així doncs, la poca destresa i les idees externes comporten que una part dels alumnes masculins tinguin falses creences, desvalorin el contingut i estiguin desmotivats en treballar-lo. Altrament, el rebuig vers aquest àmbit s'origina per la gran pressió social que especialment pateixen els nens.

Finalment, per tractar els estereotips de gènere en l'E.C. i la dansa, es proposa incorporar més sovint aquest àmbit a les escoles des d'edats primerenques iniciant-se amb activitats grupals i més dirigides, ja que s'ha comprovat que tenen una resposta més positiva per part de l'alumnat. D'aquesta manera es podrien familiaritzar amb l'àmbit i tant els nens com les nenes tindrien les

mateixes oportunitats de practicar-lo. Així com augmentar la formació dels mestres d'E.F. perquè es portin a terme més sovint sessions d'E.C. i dansa de qualitat; fer activitats que incloguin les famílies les quals tenen molta influència en el pensament dels nens i nenes de primària i promoure la visualització dels ballarins masculins a través de les xarxes socials perquè també tenen un gran impacte en les idees de l'alumnat.

9. REFERÈNCIES DOCUMENTALS

- Arguedas Quesada, C. (2004). La expresión corporal y la transversalidad como un eje metodológico construido a partir de la expresión artística. *Revista Educación*, 28, (1): 123-131. https://revistas.ucr.ac.cr/index.php/educacion/article/view/2830/pdf_7
- Blández, J. Fernández, E. & Sierra, M. (2007). Estereotipos de género, actividad física y escuela: La perspectiva del alumnado. *Revista de currículum y formación del profesorado*, 11, (2), 1-21. <https://www.ugr.es/~recfpro/rev112ART5.pdf>
- Bonet, M. Menescardi, C. (2022). Análisis de la actitud del alumnado y el profesorado ante el contenido de Expresión Corporal y los estereotipos de género: Resultados de la experiencia tras la realización de una Unidad Didáctica.
file:///C:/Users/Usuari/Downloads/Dialnet-AnalisisDeLaActitudDelAlumnadoYEIProfesoradoAnteEl-8409431%20(2).pdf
- Cabreriz, J., Castillo, S. (2003). *Prácticas de evaluación educativa*. Pearson Madrid.
- Canales-Lacruz, I., & Sanagustin, E. (2019). La visión del profesorado de primaria de educación física sobre la expresión corporal. *Revista Española De Educación Física Y Deportes*, (424), 21–32. <https://doi.org/10.55166/reefd.vi424.720>
- Daly, A. (1989). To Dance Is “Female” [Review of *Dance, Sex and Gender: Signs of Identity, Dominance, Defiance, and Desire*, by J. L. Hanna]. *TDR (1988-)*, 33(4), 23–27. <https://doi.org/10.2307/1145961>
- Fort i Marrugat, Oriol. 2015. «Cuando Danza Y género Comparten Escenario». *AusArt* 3 (1). <https://doi.org/10.1387/ausart.14406>.

- García, C. (2015). *Investigación educativa en torno a los estereotipos de género en una escuela rural. (Treball de fi de Grau)*. Facultad de educación de Palencia, Universidad de Valladolid, Valladolid.
- Garcia Ruso, H.M. (2005). *La danza en la escuela*. INDE. https://books.google.es/books?hl=es&lr=&id=s3EdPFYs6_8C&oi=fnd&pg=PA15&dq=danza+en+la+escuela&ots=dUeJkPD3WO&sig=y6vGByUnBBA8luLmsvJku0Xsnzo#v=onepage&q=danza%20en%20la%20escuela&f=false
- Gil Ares, J. & Armada Crespo, J. M. (2023). Analysis of Corporal Expression in the Degree in Primary Education. *Apunts Educación Física y Deportes*, (152), 13-21. [https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.\(2023/2\).152.02](https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.(2023/2).152.02)
- González, J. (2022). *Anàlisi qualitativa de dades*. https://moodle.udg.edu/pluginfile.php/2064636/mod_resource/content/9/TFG%20Mo%CC%80dul%202%20v4.pdf
- González, Gabaldón B. (1999). Los estereotipos como factor de socialización en el género. *Comunicar*, 12, 79-88. file:///C:/Users/Usuari/Downloads/10.3916_C12-1999-12.pdf
- González, J. (7 octubre 2022). *[Mestres UdG. TFG. M3] Recerca qualitativa*.
- Guil, A. (1998). El papel de los arquetipos en los actuales estereotipos sobre la mujer. *Comunicar*, 11, 95-100. <https://redined.educacion.gob.es/xmlui/bitstream/handle/11162/86718/018199930019.pdf?sequence=1>
- Kirk, D. (1990). Educación física y currículum: introducción crítica. València: Universitat de València

- Lafuente Fernández, J. C. (2022). Valoración de los contenidos de Expresión Corporal por parte de los futuros maestros en la asignatura de Actividades Físicas Artístico-expresivas de la mención de Educación Física (Assessment of the contents of Body Expression by future teachers in the su. *Retos*, 43, 205–214. <https://doi.org/10.47197/retos.v43i0.87553>
- Lozano Blasco, R., Mira Aladrén, M., & Gil Lamata., M. (2022). Redes sociales y su influencia en los jóvenes y niños: Análisis en Instagram, Twitter y Youtube. *Comunicar, Revista Científica de Comunicación y Educación*, 31. (74), 13. <https://doi.org/10.3916/C74-2023-10>
- Martínez, B.,& Díaz, A.M. (2017). *Danza, género y sociedad*. UMA Editorial.
- Matus Castillo, C., Serra, P., Soler, S., Vilanova, A., Flores Rivera, C., Knijnik, J., Luna Villouta, P. (2023). Creencias y prácticas sobre la perspectiva de género en el profesorado de Pedagogía en Educación Física en Chile. *Retos*, (47), 969-977.
- Monfort Pañego, M. & Iglesias García, N. (2015). Creativity in Body Language; a Case Study in Secondary Education. *Apunts. Educación Física y Deportes*, 122, 28-35. [https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.\(2015/4\).122.03](https://doi.org/10.5672/apunts.2014-0983.es.(2015/4).122.03)
- Moreno, F, (2017). *El concepto de danza educativa y su implantación en la normativa reguladora de las enseñanzas artísticas superiores de danza en la comunidad de madrid*. (Tesi doctoral). Universidad Rey Juan Carlos, Madrid.
- Moreno, J. A. & Hellín, M. G. (2007). El interés del alumnado de Educación Secundaria Obligatoria hacia la Educación Física. *Revista Electrónica de Investigación Educativa*, 9 (2). <http://redie.uabc.mx/vol9no2/contenido-moreno.html>

- Moya Mata, I., Ros Ros, I., & Peirats Chacón, J. (2018). ¿Qué representan las portadas de los libros de texto de Educación Física en Primaria?. *Retos* 34, 295-299. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6736322>
- Olabarria Smith, B. (2015). *Cuerpos subversivos. Estereotipos femeninos en la danza moderna temprana en España* (Tesi doctoral). Universidad Rey Juan Carlos, Madrid. [file:///C:/Users/Usuari/Downloads/2.0%20CUERPOS%20SUBVERSIVOS%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Usuari/Downloads/2.0%20CUERPOS%20SUBVERSIVOS%20(2).pdf)
- Oviedo, E. (2004). La mujer en la música culta Occidental. Género y Canon. *Filomúsica*, (50). <http://www.filomusica.com/filo50/mujer.html>
- Papí Monzó, M., García Martínez, S., García Jaén, M., & Ferriz Valero, A. (2021). *Retos. Nuevas Tendencias en Educación Física, Deporte y Recreación*, 42: 256-265. <https://doi.org/10.47197/retos.v42i0.83124>
- Párraga Martínez, M., Vicente Nicolás, G. & López Melgarejo. A. M. (2022). Género y danza: concepciones del profesorado de música en Educación Primaria. *ENSAYOS, Revista de la Facultad de Educación de Albacete*, 37(1), 102-116. <http://www.revista.uclm.es/index.php/ensayos>
- Pastor Vicedo, J.C., Sánchez Oliva, A., Sánchez Blanchart, J. & Martínez, Martínez, J. (2019). Estereotipos de género en educación física. *SPORT TK: Revista Euroamericana de Ciencias del Deporte*, 8, (2), 23-32.
- Práxedes, A., Sevil, J., Moreno, A., Del Villar, F., García, L., (2016). Niveles de actividad física en estudiantes universitarios: Diferencias en función del género, edad y los estados de cambio. *Revista iberoamericana de psicología del ejercicio y el deporte*, 11, (1), 123-132. <https://zaguan.unizar.es/record/32795>

- Robles Mendoza, A. (2019). El ballet clásico desde una mirada de género. *Alternativas Psicología*, (42), 98-110. <https://www.alternativas.me/attachments/article/207/EI%20ballet%20cl%C3%A1sico%20desde%20una%20mirada%20de%20g%C3%A9nero.pdf>
- Robles Rodríguez, J., Abad Robles, M. T., Castillo Viera, E., Giménez Fuentes- Guerra, F. J., & Robles Rodríguez, A. (2013). Factores que condicionan la presencia de la expresión corporal en la enseñanza secundaria según el profesorado de educación física. *RETOS. Nuevas Tendencias en Educación Física, Deporte y Recreación*, (24), 171-175. <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=345732290034>
- Ruiz-Ariza, A., García-Carvajal, E., Marín-López, J., Sánchez-López, M. V., & Martínez-López, E. J. (2018). Expresión corporal y aprendizaje de la Música en Educación Secundaria. Diferencias y relaciones según la edad, sexo, y gusto por la Música. *Revista de Investigación Educativa*, 36(2), 547–561. <https://doi.org/10.6018/rie.36.2.246631>
- Stinson, S. (2016). *El currículum ocult de gènere en l'educació de la dansa*. Routledge.
- Táboas-Pais, M.I., & Rey-Cao, A. (2012). Gender Differences in Physical Education Textbooks in Spain: A Content Analysis of Photographs. *Sex Roles* 67, 389–402. <https://doi.org/10.1007/s11199-012-0174-y>
- Torrents, C., Mateu, M., Planas, A., & Dinusôva, M. (2011). Posibilidades de las tareas de expresión corporal para suscitar emociones en el alumnado. *Revista de Psicología del Deporte*, 20 (2), 401-412. <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=235122167011>
- Tortajada, M. (2011). *Danza y género*. Conaculta: Instituto Nacional de Bellas Artes.

- Von Laban, R. *Un filósofo de la nueva danza*.
<https://hiddenarts.es/wp-content/uploads/2020/09/Rudolf-von-Laban-un-filosofo-de-la-nueva-danza.pdf>
- Williams, John E. & Deborah L. Best (1990), *Measuring Sex Stereotypes*, Newbury Park, CA: Sage Publications.
<https://search.worldcat.org/title/Measuring-sex-stereotypes-:-a-multinational-study/oclc/21296915>

ANNEXOS

QÜESTIONARI DIRIGIT ALS ALUMNES

- 1- Quin és el teu gènere?
- 2- Balles fora de l'escola com a activitat extraescolar?
- 3- Has escoltat mai l'afirmació de "ballar és per a nenes"?
- 4- Tu creus que aquesta afirmació és certa?
- 5- Per què creus que hi ha gent que diu això?
- 6- Penses que si un nen balla és "gay"?
- 7- Diries que normalment les nenes tenen més facilitat per ballar que els nens?
- 8- Creus que els NENS en comptes de ballar han de fer una activitat més "exigent físicament" com el futbol o el bàsquet?
- 9- Has patit mai algun rebuig (insults, burles...) a l'hora de ballar?
- 10- Si la resposta anterior és que sí, qui t'ha rebutjat o s'ha burlat de tu?
- 11- Com es van burlar de tu?
- 12- T'agradaria ballar, però et fa vergonya o tens por que es burlin de tu?
- 13- Creus que és important fer dansa i Expressió Corporal a Educació Física a l'escola?
- 14- Consideres que treballen amb la mateixa importància la Dansa i l'Expressió Corporal com altres temes a Educació Física?
- 15- Què faries o què creus que s'ha de fer per canviar l'estereotip que "el ball és de nenes"?

QÜESTIONARI DIRIGIT ALS MESTRES D'EDUCACIÓ FÍSICA

- 1- Quin és el teu gènere?
- 2- Quina és la teva edat?
- 3- Quants anys fa que exerceixes com a mestre/a?
- 4- Has pensat mai o tu creus en l'estereotip que "la dansa i l'Expressió Corporal és de noies i si un noi balla és homosexual"?
- 5- Creus que actualment existeix a la nostra societat aquest estereotip de gènere associat a l'E.C. i la dansa?
- 6- Existeix cada vegada menys aquest estereotip de gènere associat al ball?
- 7- Segons la teva experiència saps si els infants de primària tenen prejudicis vers l'Expressió Corporal i la dansa?
- 8- Si la resposta anterior és que sí, qui penses que té aquests prejudicis?
- 9- D'on creus que prové aquesta opinió que tenen?
- 10- Segons la teva experiència, saps si hi ha NENS que NO ballen per por a la pressió social de la resta de la classe?
- 11- Has vist burles pel fet que un nen o nena balli?
- 12- Si la resposta anterior és que sí, digues de qui venien les burles (nen o nena) i a qui es dirigien (nen o nena).
- 13- Creus que hi ha nens que no volen ballar perquè pensen que ells han de fer un esport o activitat física segons ells més "exigent físicament" que no pas les nenes?
- 14- Normalment les noies estan més motivades que els nois per ballar?
- 15- Si la resposta anterior és que sí, a què creus que es deu aquesta diferència?
- 16- Les noies tenen més facilitat que els nois a l'hora de fer dansa i E.C?
- 17- Per què ho creus?

18- Destines totes les sessions i hores que hauries de fer sobre l'E.C. i la dansa en les teves classes d'E.F.?

19- Treballes amb la mateixa freqüència aquest tema com altres de l'E.F.?

20- Per què?

21- Estàs motivat i interessat a treballar l'Expressió Corporal i la dansa a les sessions d'E.F.?

22- Creus que estàs prou capacitada i/o format per a dur a terme sessions d'E.C. i dansa?

23- Penses que si estiguessis més format/ada faries més sessions d'aquest àmbit?

24- Creus que és important fer dansa i E.C. a l'escola per combatre aquest estereotip de gènere?

25- Què faries o què creus que s'ha de fer per canviar aquest estereotip de gènere del ball i l'E.C.?

QÜESTIONARI DIRIGIT ALS BALLARINS

- 1- Quin és el teu gènere?
- 2- Quina és la teva edat?
- 3- Quants anys fa que balles?
- 4- Has pensat mai o tu creus en l'estereotip que "el ball és de noies i si un noi balla és homosexual"?
- 5- Creus que actualment existeix a la nostra societat aquest estereotip de gènere associat a l'E.C. i la dansa?
- 6- Penses que cada vegada existeix menys aquest estereotip de gènere associat al ball?
- 7- Consideres que hi ha NENS/HOMES que NO ballen per por a la pressió social?
- 8- Has vist burles pel fet que un noi o noia balli?
- 9- Si la resposta anterior és que sí, digues de qui venien les burles (noi o noia) i a qui es dirigien (noi o noia).
- 10- Creus que hi ha nens/homes que no volen ballar perquè pensen que ells han de fer un esport o activitat física segons ells més "exigent físicament" que no pas les dones?
- 11- Les noies tenen més facilitat que els nois a l'hora de ballar?
- 12- Per què ho creus?
- 13- Normalment les noies estan més motivades que els nois per ballar?
- 14- Si la resposta anterior és que sí, a què creus que es deu aquesta diferència?
- 15- Consideres que els alumnes de primària tenen prejudicis vers l'Expressió Corporal i la dansa?
- 16- Si la resposta anterior és que sí, qui penses que té aquests prejudicis?

17- Creus que és important fer dansa i Expressió Corporal a l'escola per combatre aquest estereotip de gènere?

18- Què faries o què creus que s'ha de fer per canviar l'estereotip que "el ball és de noies"?

QÜESTIONARI DIRIGIT A LA SOCIETAT

1- Quin és el teu gènere?

2- Quina és la teva edat?

3- Has pensat mai o tu creus en l'estereotip que "el ball és de noies i si un noi balla és homosexual"?

4- Creus que actualment existeix a la nostra societat aquest estereotip de gènere associat a l'E.C i la dansa?

5- Penses que cada vegada existeix menys aquest estereotip de gènere associat al ball?

6- Consideres que els alumnes de primària tenen prejudicis vers l'Expressió Corporal i la dansa?

7- Si la resposta anterior és que sí, qui penses que té aquests prejudicis?

8- Creus que hi ha nens/homes que no volen ballar perquè pensen que ells han de fer un esport o activitat física segons ells més "exigent físicament" que no pas les dones?

9- Consideres que hi ha nois que NO ballen per vergonya o por a la pressió social?

10- Penses que les noies tenen més facilitat a l'hora de ballar que els nois?

11- Creus que és important fer dansa i E.C. a l'escola per combatre aquest estereotip de gènere?

12- Què faries o què creus que s'hauria de fer per canviar l'estereotip que "el ball és de noies"?

SITUACIÓ D'APRENTATGE

SESSIÓ 1	DURADA: 1h 15 min	BALLEM SEGUINT LES NOSTRES EMOCIONS		
DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT		Materials i recursos	Organització social	Temps
Activitat inicial	Faran un escalfament que dirigiré jo mateixa. Els alumnes m'hauran de seguir al ritme de la música per començar a augmentar la temperatura del seu cos i activar-lo. Constarà de dues cançons: La primera serà amb un ritme més ràpid per a escalfar de manera global el cos i la segona serà més lenta per a introduir estiraments. Considero que és important que faci l'escalfament jo en aquesta primera sessió per tal de "trencar el gel" i que no tinguin vergonya.	Equip de música i mòbil.	Tot el grup	10 minuts

Desenvolupament	En primer lloc, els donaré un mocador per parelles i els demanaré que es moguin i ballin al ritme de la música lliurement sense deixar anar el mocador. Cada membre de la parella haurà de ballar tenint en compte el seu company, és a dir, ho hauran de fer de manera coordinada. Quan els digui “canvi” canviaran de parelles, per tant, ballaran amb diferents companys de la classe. Seguidament, els donaré un mocador a cadascú individualment i els diré consignes que hauran de seguir, com per exemple: - “Balleu pel terra movent els mocadors” - “Agafeu el mocador amb les dues mans” - “Dibuixeu formes amb els mocadors” - Etc. Posaré cançons de diferents estils: ballet, hip-hop, vals, tango, pop... D'aquesta manera, s'evidenciaran els estils de ball i música que agraden més als alumnes i amb els quals tenen més estereotips i es podrà fer una reflexió a partir d'això. Per exemple, hipòtesi: quan soni “música clàssica” hi haurà nens que no la voldran ballar o els costarà més, en canvi, pop o hip-hop sí, llavors podré aprofitar a fer les següents preguntes: - Per què balleu un estil i no l'altre? - Creieu que això passa per què relacioneu un estil de ball o una música més femenina que una altra? - Penseu que això té relació amb els estereotips de gènere? La següent activitat consistirà a explicar-los una seqüència de situacions que simbolitzin	Equip de música, mòbil i mocadors.	Individual, parelles o grups.	45 minuts

	diferents emocions perquè els alumnes la representin de manera individual només amb el seu cos, sense parlar, desplaçant-se per l'espai i seguint el ritme de la música. Les cançons que escolliré aniran d'acord amb l'emoció que representi la situació que els explico, és a dir, si vull que representin tristesa, els posaré de fons una música lenta. (Tindrè en compte que no tots els alumnes sentiran la mateixa emoció depenent la situació). Exemples de situacions que els diré: - "Avui és el meu aniversari". - "He fet un examen i he suspès". - "M'han fet un regal que m'agrada molt". - "Em trobo molt malament". - "He dormit molt i tinc molta energia". - "Estic molt cansada". - "M'han robat la meva joguina preferida". - "Els meus pares m'han castigat": - "Avui és l'últim dia d'escola". Després d'aquesta activitat també podré fer-los preguntes sobre si creuen que la música que els he posat els ha ajudat a expressar les emocions amb el seu cos les emocions. Finalment, demanaré als alumnes que em diguin cançons que representin per ells diferents emocions. Així doncs, posaré les músiques que em suggereixin i tots l'hauran de ballar seguint el ritme d'acord amb l'emoció que li provoqui a cadascú. Començaran de manera individual i			

	ahora que ballen els aniré dient que s'agrupin en parelles i grups i continuin ballant. Podré anar introduint diferents consignes, com per exemple: "agrupeu-vos en grups de 4 on hi hagi dues noies", "agrupeu-vos segons el color de la roba", etc.			
Tancament	L'última activitat consistirà a preguntar els alumnes diferents passos de ball que coneguin, sigui per la seva experiència o perquè els hagin vist a algun lloc, aquests passos els numerarem i, seguidament, es distribuïran per l'espai caminant al ritme de la música. Quan jo digui el número del pas, els infants hauran de fer-lo i continuar caminant. (Aquesta activitat els servirà com a recurs per aprendre nous passos de ball que podran utilitzar per a les sessions posteriors i el ball final, sobretot serà interessant fer-ho pels alumnes que tinguin menys experiència, ja que els donarà idees de diferents passos que poden fer). Per acabar, es farà una reflexió conjunta sobre com s'han sentit en aquesta primera sessió i diran si ha complert les seves expectatives o no i si els ha fet molta vergonya.	Equip de música i mòbil.	Tot el grup	20 minuts
ATENCIÓ A LA DIVERSITAT				
Pel que fa als infants amb discapacitat intel·lectual (un alumne diagnosticat amb un 45% de discapacitat i l'altre pendent de diagnòstic, però que segons l'EAP podria ser un possible cas), els animaré que participin i diguin la seva opinió, fent-los preguntes més concretes i directes perquè reflexionin sobre els estereotips de gènere, com per exemple: "Creus que les cançons de ballet són per a nenes?"				

SESSIÓ 2	DURADA: 1h 15 min	BALLAR ÉS DIVERTIT		
DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT		Material i recursos	Organització social	Temps
Activitat inicial	Els alumnes aniran desplaçant-se per l'espai seguint el ritme de la música i seguint les meves consignes, com per exemple: - "Camineu i xoqueu la mà de les persones que us aneu trobant." - "Xoqueu la mà fent un salt". - "Camineu endarrere i cliqueu l'ullet a les persones que us trobeu". - "Feu-vos una abraçada". - "Camineu com si estiguéssiu a l'espai (molt a poc a poc)". - "Correu i quan digui JA, feu un salt". - "Desplaçe-u-vos per terra".	Equip de música i mòbil.	Tot el grup.	10 min

Desenvolupament	Primerament, es col·locaran tots els alumnes en una rotllana i amb una música de fons aniran seguint les meves consignes: 1r: Imaginem que existeix una bola màgica que té la funció de fer ballar com un robot a la persona que la té, per tant, començaré jo mateixa fent moviments de robot i passaré la “pilota màgica” a la persona del meu costat i, així, consecutivament fins que tots els alumnes hagin fet els seus passos. 2n: Faré una seqüència de moviments lliure i quan l’hagi finalitzat, tocaré la part del cos del company del meu costat perquè comenci la seva seqüència per aquella part i, així consecutivament. Per exemple: si li he tocat el braç esquerre a la persona del meu costat, ell/a haurà de fer el primer pas amb aquell braç en concret. 3r: Cadascú ballarà la seqüència de passos que vulgui seguint el ritme de la música i l’haurà d’acabar a terra. *Mentre un alumne fa la seva seqüència, els altres el miraran i l’animaran picant de mans. Seguidament, ensenyaré una seqüència de moviments de percussió corporal en parelles, tots els alumnes se l’aprendran per igual i aquesta es farà seguint el ritme d’una música. Una vegada tots l’hagin après, s’aniran intercanviant de parelles i l’aniran practicant amb diferents persones. Finalment, amb la parella		Tot el grup i parelles.	50 minuts

	que estiguin en aquell moment, hauran d'inventar-se una seqüència de passos de percussió corporal que crearan de manera conjunta per continuar la seqüència que jo els hauré ensenyat prèviament. Quan l'hagin acabat de crear, es tornarà a posar música i les parelles hauran de posar-se al mig de la rotllana per ensenyar-ho als altres companys.			
Tancament	Faran el joc de les estàtues: es posarà música de fons i els alumnes hauran de ballar movent-se per l'espai, però els donaré consignes, com per exemple: - "Balleu com si estiguéssiu molt contents". - "Balleu com si estiguéssiu molt cansats". - "Balleu només amb els braços". - "Balleu movent el maluc". - "Balleu en parelles agafats de les mans". Si hi ha alumnes que en el moment que para la música, s'han mogut, no s'eliminaran, sinó que hauran de fer un moviment amb el seu cos per tornar a viure. Aquest no serà lliure, sinó que els demanaré el següent: 1- "Representa amb un moviment el teu menjar preferit". 2- "Representa només amb el cos com et sents ara".		Parelles	15 min

	3- "Representa amb el teu cos, alguna cosa que t'agradi molt fer". Etc. Per acabar, es farà una reflexió i conclusió final perquè expressin com s'han sentit i les dificultats que s'han trobat.			

ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

Als alumnes que els costi més i tinguin menys experiència amb el ball o els faci molta vergonya, els donaré consignes més específiques perquè puguin moure's i no es quedin quietes sense saber quin moviment fer. Si això no és suficient, a l'inici els ajudaré donant-los idees de diferents moviments que poden fer.

SESSIÓ 3	DURADA: 1h 15 min	FEM UNA COREOGRAFIA CONJUNTA		
DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT		Materials i recursos	Organització social	Temps
Activitat inicial	Joc del rei: els alumnes es col·locaran en files de 4 o 5 persones, la primera persona serà el rei o la reina que s'encarregarà de fer moviments i moure's per l'espai lliurement amb tot el cos, mentre els alumnes que estan darrere seu l'imiten. Sonaran diferents músiques de fons més lentes o ràpides i s'aniran canviant els alumnes que faran de rei o reina.	Equip de música i mòbil.	Grups de 4 o 5 persones.	10 minuts

Desenvolupament	L'activitat principal consisteix a córrer per l'espai alhora que es passen una pilota. Quan sona la música, la persona que té la pilota a les mans haurà de fer el moviment que vulgui individualment seguint el ritme de la cançó (que anirà canviant a mesura que avança l'activitat) i la resta dels alumnes l'hauran de copiar. Si l'alumne que ha de fer el pas, no sap què fer i es queda en blanc perquè no té suficient experiència, l'ajudaré donant consignes, com per exemple: "fes un moviment utilitzant només els braços". Aquest pas l'haurà de fer primer la persona que se l'inventa i després tota la classe l'imitarà i se l'aprendrà. I així consecutivament, s'aniran augmentant el nombre de passos, però amb la condició que s'hauran de repetir els anteriors. Per tant, el resultat final, serà una seqüència de passos que tots els alumnes s'acabaran aprenent. Seguidament, es posarà una cançó i s'intentaran coordinar tots els passos al ritme d'aquesta. Una vegada això ho tingui tothom clar i après, per grups hauran de continuar aquesta coreografia que s'haurà creat a partir del joc, és a dir, hauran d'afegir 4 passos més que ells escullin i que concordin amb la música i amb la seqüència general. Finalment, els grups s'ho ensenyaran entre ells.		Tot el grup i grups de 5 o 6 persones.	55 minuts

Tancament	Es farà una rotllana amb tot el grup i es donarà a cadascú una pilota petita perquè es facin massatges a ells mateixos, això els ajudarà a relaxar els músculs, augmentar la circulació i alleujar tensions. De fons, sonarà una música relaxant. Per acabar, es farà una reflexió i conclusió final perquè expressin com s'han sentit i les dificultats que s'han trobat.		Individual, parelles o grups.	10 minuts

ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

Als alumnes que els costi més i tinguin menys experiència amb el ball o els faci molta vergonya, els donaré consignes més específiques perquè puguin moure's i no es quedin quietes sense saber quin moviment fer. Si això no és suficient, a l'inici els ajudaré donant-los idees de diferents moviments que podrien fer.

Escolliré jo mateixa els grups perquè es puguin ajudar entre tots i ningú quedi exclòs. És a dir, faré una distribució dels alumnes tenint en compte que a cada grup hi hagi algú que tingui més experiència en el ball perquè puguin ajudar als que tenen menys facilitat.

SESSIÓ 4 i 5 *La sessió 5 serà únicament per practicar els balls grupals.	DURADA: 2h 30 min	BALL PER A FINAL DE CURS			
DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT		Materials i recursos	Organització social	Temps	
Activitat inicial	La primera activitat d'escalfament consistirà a fer el joc de "STOP", però de manera diferent, és a dir, els alumnes correran per l'espai i quan algú sigui atrapat, la persona que salva en comptes de passar-li per sota les cames, haurà d'anar a demanar-li un pas de ball o moviment amb la part del cos que ell/a digui (també podrà dir-li que el faci de manera lliure), si l'alumne/a que l'ha anat a salvar creu que el moviment és adient al ritme de la música, li dirà "correcte" i es salvarà, si no haurà d'esperar perquè un altre company vingui a salvar-lo. Sonarà música de fons amb diferents ritmes tota l'estona.		Equip de música i mòbil.	Tot el grup	10 minuts

Desenvolupament	Primerament, ensenyaré jo mateixa diferents passos de ball, una vegada tots els alumnes hagin practicat i tinguin clars com es fan els passos, es col·locaran en grups de 4 o 5 persones. Seguidament, hauran de crear un ball lliurement incorporant 3 dels passos que hauré ensenyat prèviament. Llavors, els explicaré que aquest ball serà el que faran a la festa de fi de curs. (El fet que els ensenyi prèviament diferents passos de ball, els ajudarà a crear la coreografia perquè a partir dels passos que escullin podran enllaçar-ne d'altres que s'inventin i, això, sobretot ajudarà als infants que tinguin menys recursos i els costi més). Els faré propostes de diferents cançons perquè cada grup esculli la que prefereixi per tal de crear la seva coreografia.		Tot el grup i grups de 5 o 6 persones.	55 minuts
Tancament	L'última activitat consisteix a fer un "passadís de ball", és a dir, es faran dues files mirant-se entre elles i al mig hauran d'anar passant parelles o trios d'alumnes fent passos de ball que prèviament hauran consensuat fins a arribar al final del passadís, per tant, hauran de fer passos que els serveixi per desplaçar-se endavant. Els alumnes que no ballin en aquell moment hauran d'animar els altres i podran ballar també des del seu lloc. Per acabar, es farà una reflexió i conclusió final perquè expressin com s'han sentit i les dificultats que s'han trobat.		Parelles o grups de 3.	10 minuts

ATENCIÓ A LA DIVERSITAT

Crearé jo mateixa els grups seguint les mateixes consignes que a la sessió anterior. Si veig que els grups de la sessió anterior funcionen, els diré que facin els mateixos.

SESSIÓ 6	DURADA: 1h 15 min	ENSENYEM EL RESULTAT FINAL		
DESCRIPCIÓ DE L'ACTIVITAT		Materials i recursos	Organització social	Temps
Activitat inicial	Es farà una rotllana amb tota la classe drets, cada alumne haurà de fer un moviment per escalfar el cos o algun estirament i la resta d'alumnes l'hauran d'imitar. De fons sonaran diferents cançons més mogudes i d'altres tranquil·les.	Equip de música i mòbil.	Tot el grup.	10 minuts
Desenvolupament	Primerament, es deixarà una estona perquè cada grup recordi i repassi el seu ball. A continuació, presentaran els balls davant la resta dels alumnes i del mestre d'E.F alhora que jo els gravo. Finalment, hauran de respondre individualment la graella d'autoavaluació i coavaluació que servirà per avaluar-se a ells mateixos i als membres del seu grup. *Es gravaran els balls de cada grup com a tasca avaluativa perquè d'aquesta manera jo pugui tornar-los a veure i, així, respondre la llista de control. A més, quedarà com a evidència del resultat final de la S.A. i tant els alumnes com els altres mestres podran tornar a veure-ho.	Graelles d'autoavaluació i coavaluació i mòbil	Grups de 5 o 6 persones.	50 minuts

Tancament	Per acabar, faré el tancament de la S.A i demanaré les opinions dels alumnes. Els diré que recordin tots els prejudicis que tenien a l'inici de la S.A, els quals provenen dels estereotips de gènere presents a la societat i que reflexionin sobre si la seva mentalitat vers la dansa i l'E.C ha canviat o si es manté igual. A més, els diré que reflexionin si han aconseguit superar les inseguretats que tenien al principi i si han vist un canvi positiu.		Tot el grup.	10 minuts